

Első évi folyam.

28. szám.

Julius 9. 1865.

Politikai és irodalmi termek Párisban.

(Michelet és Henri Martin arcképeivel.)

II.

Henri Martin, az ötven egynehány éves férfi (szül. 1810-ben St. Quentinben), magas termetű s kissé előrehajta tartja fejét. Ritkuló haja s tömött szakállá őszebe vegyült, de szemölde még barna. A magas homlok s a lélek mélyéből kisugárzó élénk fekete szem a gondolkozót árulják el. Egész külseje az egyszerűség és jóság jellegével bír, s a belső nem hazudtolja meg azt. Henri Martin nagy és nemes szív, ki hazája s a világ szabadságaért lángol és cselekszik. Ő ugyanis történeti és bölcsészeti munkálatain kívül mind a francia, mind más népek ügyeit figyelemmel kíséri, s szóval és írással az általános üdv és humanitás érdekében buzgón működik.

Alig van nagyobb szerű kérdés, legyen az a pápai encyklika által megtámadott haladás által-

ban, vagy Lengyelország, az amerikai rabszolgák s Olaszország ügye különösen, melyben ismeretekben gazdag s az igazság érzetétől áthatott

cikkeit ne olvasnók a Siècle-ben. Mint történetíró, a hűség, higgadság és egyszerűség törvényeit követi, s Franciaország története című 19 kötetnyi nagy munkája általános elismerésben részesül. — Az Institut, melynek tagja, Thierry Ágost életében a második, ennek halála után pedig az első Gobert-féle díjjal jutalmazta meg történetírói érdemét. A „de la France, de son génie et de ses destinées“ című munkában, mely 1847-ben látott világot, a hazája tör-

Henri Martin. (Rajz. Rohn.)

ténelméből levonható bölcsészeti elveket fejtegeti. Ezen könyvéről üzente neki általam egy nagy magyar hazafi, hogy abból maga is sokat ta-

nult. Henri Martin történeti regényekkel kezdte irodalmi pályáját igen fiatal korában, mert már 1833-ban, tehát mielőtt huszonnegyedik évét elérte volna, fogott Franciaország történetéhez. 1848-ban Carnot közoktatási miniszter a jelenkori történet tanításával bízta meg a Sorbonne-ban, melyet azonban az események csakhamar félbeszakítának. Most a gallusok történetére vonatkozó

adatokat gyűjtögeti, kiknek többi között a lélek halhatlanságáról hitét, úgy látszik, maga is osztja. Ez abból áll, hogy e földön lett halálunk után tökéletesebb alakban és lélekkel valamely kitünőbb égi testben fogjuk folytatni létünket, s ott is kimulván, ismét tisztulni s magasabb bolygóba jutni mindig nemesedve, soha el nem érhetve a tökélyt, mi az Istené. **Irányi Dániel.**

Budrüs z és fia i.

— Puskin után oroszról. —

Három szép fia nőtt fel jó Budrüsnek idővel,
Lithván mindenik apai részen,
Apjuk egyszer így szóla: „Ifjak nyerget a lóra,
Lándzsa, kard legyen izibe készen.

Harcot kezdeni Vilna három ponton akarna,
Három nagy sereg áll hadilábon;
Kesztut hős az oroszra, *Olgert* mén a poroszra,
Lengyelekre a *Páz* keze vágjon.

Bátrak vagytok, erősek, s harc kell, harc az erőnek!
(Lithván isteneink keze védjen!)
Én öreg mire vívjak? Csak ti menjetek ifjak.
Hárman vagytok, ut annyi van épen.

A harc bére kitelik: Nowgoródba megy egyik,
Sarc ott van, s az oroszokon ur lesz,
Bájos ottan a szépnem, módos öltözetében,
Fényt üz, drágakövet rak övéhez.

Másik a poroszoktól, gaz keresztlovagoktól
Pénzt gyűjt, kincseiket kizsarolván;
Pénz ott annyi van s ékszer, kelme cifra szövessel
És kalmár nyerekedni . . . s borostyán!

Páz a harmadik aztán a lengyelre lecsapván,
Fényt ott már ne keress s aranyéket;
A kard fénylik ott jobban, — már biztos vagytok, onnan
Hoz'sz lakomba csinos feleséget.

A lengyel hajadonnő, mint egy fejedlemnő
S vig mint a cica, hogyha suton van,
És fehér színű is, mint tejföl, s rózsapiros mind,
Gyertyaként szeme ég, szíve lobban.

Oh, én gyermekim! ottan, még mint ifju voltam,
Legyelnö vala jó feleségem.
Vénülök, de a hányszor visszanézek, ah! százszor
Jut eszembe, hogyan szöke vélem.“

Búcsut véve az ifjak, nagy sietve haladtak.
Várja, s értök az ősz apa reszket. . .
Nappal, éjszaka várja, ah, de jönni se látja,
Budrüs azt hiszi: már odavesztek.

Künn havaz, zivatar van, egy vitéz a viharban
Terhével tova fut, lova fírad.
„Mit hoztál fiu? hadd lám! nos bát nem rubelek tán?“
— Lengyel nő ez atyám, ime lássad.

Künn havaz, zivatar van, az ifju a viharban
Terhével tova fut, lova fírad.
„Mit hoztál fiam? éket, kelmét, gyöngyöt-e szépet?“
— Lengyel nő ez atyám, ime lássad.

Künn havaz, zivatar fú, fut a harmadik ifju,
Terhét barna köpeny fedi széltül.
Budrüs elkomorodva ezt nem kérdezi sorra. . .
Három nászra az ősz apa készül.

Kaposi.

Kerüld a szépet!

Beszély.

Irtá **Jókai Mór.**

(Folytatás.)

Radziwill herceg folytatá:
— „Apád, a balaljkaverő énekes, igen szép ember volt: e szép fekete hajfürtöket, e finom ajkat tőle örökölted; de annál ragyogóbb volt anyád szépsége, a cárnőé, e mély tűzű kék szemek, mint egy napot tükröző tenger, az ő szemeihez hasonlók. Te örökléd mind a kettőtől, a mi olyan szép volt bennük.“

„Hanem azért, hogy Fedornak olyan édesen éneklő ajka, s oly sötét fürtői voltak, s azért, hogy Erzsébetnek olyan szép kék szemei voltak: nem volna szabad neked a kettőt egyesíteni magadban.“
„Neked nem volt szabad születned.“
„A cárnő soha sem ment férjhez.“
„Apám belső udvarnok volt palotájában, s a cárnőnek igen bizalmas embere.“

„Egy éjjel, sötét téli éjszakán szmolenszki kastélyunk udvarán egy szán állt meg, csengők nélkül, ostorpatogás nélkül, s abból egy farkasbunda férfi szállt le, a ki a kerti ajtón át észrevétlenül feljött a kastélyba. Ez a férfi az én apám volt, Radziwill Péter.“

„Én egyedül voltam szobámban, midőn belépett hozzám, haja tele zuzmarázzal, szakállán jégcsapok. Ágyban feküdtem és aludtam már.“

— „Kelj fel, kiálta az öreg; komor, haragos férfi volt, s kiránta az ágyamból.“

„Azután egy pólába burkolt kis gyermeket vitt elő bundája alól, s azt meleg helyemre fekteté és paplanommal betakargatá.“

— „Te kölyök, szólt apám. Ez ágyban a cárné leánya fekszik: úgy gondold meg, hogy ez ágytól három lépésnyi távolban maradsz; mert az a cárné leánya. Te ide fogsz lefekünni eléje a medvébőrré és huszonnégy óráig meg nem mozdulsz mellőle.“

„Én bámulva kérdezém, honnan jutott apám a kincshez?“

— „Azt is megmondom, felelt ő, hogy tudjad. A cárné mult éjjel szült, s gyermekét azonnal a bába asszonynak adta át, hogy ölje meg, a bába azt mondta, jó lesz: megöli, s átadta a komornyiknak, hogy a gyermeket meg kell ölni. A komornyik odahozta hozzám, s azt mondta, hogy ezt a gyermeket meg kell ölni. Én elhoztam ide, és azt mondtam neki, várok vele huszonnégy óráig, addig utánam izenhetnek.“

— „És ha nem izennek? kérdezém én apántól.“

— „Akkor, kölyök, rád bízom, hogy öld meg te. Neked még nem volt gyermeked, nem félsz tőle, mikor a kezébe veszed és sir.“

— „Én is azt feleltem apámnak, jól lesz, majd megölöm.“

„Apám huszonnégy óráig meg nem mozdult palotája tornácából, onnan leste órahosszant a követet, ki az izenettel jönni fog, hogy hagyja élve a gyermeket. De izenet nem jött.“

„Akkor odajött hozzám, én épen a kis gyermeket ettettem tejes péppel; s azt mondá:

— „Kölyök, semmi himezés-hámozás tovább. Vedd fel a gyermeket és vidd ki az erdőre, és öld meg; de nagyon ne rikasd. A hová eltemeted, jelt csinálj fölötte.“

„Azzal ő maga bepótlálta a gyermeket ismét, megtörlé piciny száját, megcsókolá nagy sötét szeméit, és kezembe adta: „öld meg.“

„Én azt mondtam, jól lesz, majd megölöm.“ Azzal bundám alá takargattam a gyermeket és levittem a szánba.“

„Csunya havas éjszaka volt, a mint az erdőre mentünk, a szánt üzöbe vette egy csoport éhes farkas; ha kivettem volna nekik a gyermeket, elvégezték volna helyettem, a mi rám volt bízva; én négyet lelöttem a farkasokból, a többi elszaladt. A gyermek aludt csendesen a térdemen, még a lövés hangjára sem ébredt föl, olyan jó helye volt.“

„Én pedig azt gondoltam az uton:“

„Ha az édes anyja eldobta, de nem ölte meg; ha a bába asszony odaadta a komornyiknak, de nem ölte meg; ha a komornyik odaadta az udvarnoknak, de nem tudta maga megölni, s ha az udvarnok a fiára bízta: ugyan az én kezem sem lesz gyorsabb, mint az övék.“

„Az erdő közepén lakott a vadászunk, husz verstnyi távolban minden helységtől, ahhoz vittem el a csecsemőt.“

„Annak a felesége épen szoptatott.“

„Nézd, Zdenko, mondtam neki, szerencsétlenség ért, gyermekem van, a kit titokban kell tartanom, mert ha az apám megtud valamit, agyonlő. Elvállalhatod-e, hogy magadnál tartsd?“

„Ha azt mondtam volna neki, hogy adok sok pénzt, ha fenyegettem volna, hogy ha elárul, föbelvöm, bizonyosan elárult volna; de mert szépen kértem, megszánt s felfogadta a gyermeket és nem szólt felőle semmit az apámnak; azt mondta a felesége ikreket szült, s bolondul járt vele; az egyiknek fekete szeme van, a másiknak kék.“

„Én pedig visszatértem az apámhoz.“

— „Megtetted, a mit parancsoltam? kérdezé ő.“

— „Megtettem, feleltem én.“

— „Meg mernél rá esküdni a feszületre?“ kérdezé, szigorú tekintettel nézve szemembe.

„Én ezt felelém:“

— „Megesküszöm a feszületre, hogy azt, a mit te akartál, hogy tegyek ama gyermekkel, — megtettem.“

„Erre ő azt mondá tompa, reszkető hangon:“

— „Ugy én is megesküdhetem annak, ki a gyermeket kezembe adta, hogy megtettem azt, a mit akart, hogy tegyek.“

„És így sorba esküdött egyikünk a másikunknak. Isten láthatja csak, hogy igazán esküdünk-e, vagy hamisan, mert ő látott a szivekbe.“

(Folyt. köv.)

Egy orvos naplójából.

(Életkép.)

Mint orvosnak, gyakran vala alkalmam a testet gyógyítani ott, hol a kedély volt beteg; el sem hinné az ember, mily képtelenségekre bukkantam olykor-olykor mindkét nemű betegeimmél.

— „Ugyan kérem, legyen olyan jó, jöjjön tüstént Áron Péternéhez, — a szegény asszony nagyon rosszul van.“

— „Szívesen; hogyan!“

Áron Péterné körülbelül harmincéves asszony, ki sok férfit szeret saját férje kivételével; férje

— „Önnek meg vannak támadva idegei, asszonyom, egy kis csillapítót rendelék, ne tegye ki a világosságnak — mert megromlik; vegyen belőle.... hány éves kegyed? körülbelül 20—22 ugy-e bár? tehát vegyen belőle húsz vagy huszonkét csöppet.“

A beteg derültebb lön, és ajkait hirtelen pirosra harapta.

— „Hanem hát, tudja mit, asszonyom! önnek kellene egy kis kéjutazást csinálni, ha mindjárt

A peceszentmártoni egyház és zárda. (Rajz. Blumberg L.) (L. szövegét a 439. lapon.)

gazdag földbirtokos, ki hasonlóképen sok asszony iránt viseltetik vonzalommal — felesége kivételével. A házasság rózsaláncai közül csak egy maradt meg náluk, és pedig épen az, mely rendesen legerősebb mindenik közt; tiz év óta folyvást üldözik egymást féltékenységükkel.

Beléptem. Az asszony feldagadt szemmel feküdt az ágyban; láza volt, s mellfájásról panaszkodott. Minden arra mutatott, hogy itt családi jelenet volt, és pedig a harc — úgy látszott — heves és tartós vala. A háziak ijedve szaladtak ki s be, a butorok összeforgatva, egy összetört pipa darabjai egyik szögletben, s egy összetört pipaszár a másikkban.

saját jószágaira is; az életmód, melyet folytat, egészen aláássa egészségét.“

— „Májusban férjemmel együtt szándékozunk kimenni falusi birtokunkra.“

— „Ah! nagyon szép! Ugy hát maradjon kegyed itt. Az még jobb lesz.“

— „Mit akar azzal mondani?“

— „Önnek háborítatlan nyugalomra van szüksége, — másként nem állok jót semmi komolyabb következésről.“

— „Orvos ur, én legszerencsétlenebb nő vagyok a világon, tüdősravadásom van, — meghalok. S mindennek az a gazember az oka... Ah, orvos ur, mentsen meg engemet.“

— „A legszivesebben, — a legszivesebben. Csakhogy orvosságomat nem a patikából fogják hozni; itt van receptem: vegyen egy zöld zsalukáteres kis tiszta házacskát, lehető tisztes távolban férje urától; vigyen oda kényelmes butorokat, virágokat és könyveket. Aztán — a mint mondtam, csöndes és nyugalmas életet éljen. E recept segíteni fog az ön baján.“

— „Könnyű azt önnek mondani; ön nem tudja, mi a házasság!“

— „Nem tudom, de gyanitom: — iszonyu kényszerűség, ha az embernek kedve volna elválni, — és valódi fényűzés, ha módja és kedve van együtt élni. Nincs igazam?“

— „Oh, ön mindig olyan szabad szellemű ember volt. De hogyan hagyhatnám el én férjemet, akármily jellemtelen legyen is?“

— „Engedjen meg asszonyom; sok évi ismerettségem bátorít fel, hogy oly őszinte legyek. Egy szerénytelen kérdést szeretnék önhöz intézni.“

— „Ne genirozza magát, orvos ur, ön házi barátunk . . . ön . . .“

— „Szereti ön csak legkevesébbé is férjét?“

— „Dehogy, dehogy! Kész vagyok az egész világ előtt kimondani, hogy nem. Drágalatos vén nagynéném kovácsolta össze az egész házasságot.“

— „Jól van. Hát ő szereti kegyedet?“

— „Egy szikrája sincs benne a szerelemnek. Most is csaknem nyilvános viszonya van a szomszéd leányával, Katinkával — hiszen ismeri azt az elvetemedett leánykát; hogy az isten áldja meg; de mennyi pénzébe kerül!!“

— „Szép. Tehát egymást nem szeretik, kölcsönös gyötrelmeket okoznak egymásnak, mindketten gazdagok — mi tartja hát össze önöket?“

— „De az isten szerelmére orvos ur! kinek tart engemet? Jó hírem drágább előttem, mint az élet; mit mondanának felőlem?“

— „Na persze, az más kérdés! . . . Ah, istenem! majd el is feledtem . . . hány óra lehet most. . . . Igen! tehát huszonegy cseppet, estig körülbelül háromszor; reggel ismét benézek, hadd lássam, hogy van.“

— — Alig léptem a terembe, már várt a háziur, pálinkától és haragtól elégtelenített arccal. „Orvos ur, orvos ur! jöjjön csak hozzám, ide be a szobába!“

— „Nagyon szívesen; mivel szolgálhatok?“

— „Ön becsületes ember, önt egész életemben becsületes embernek ismertem, ön nobel ember . . . Ön tudja, mi a becsület. Siromig le leszek önnek kötelezve, ha igazat mond.“

— „Legyen szíves megmondani, mit kíván?“

— „Mit vél ön feleségem helyzetéről?“

— „Nem veszélyes, legyen ön nyugodt, el fog mulni; rendeltem valami cseppeket, de a nyugalom mindenesetre szükséges leendő, mert különben — tudja ön, az idegek!“

— „Ej, mit gondol ön! nem sokat aggódom én azért, miattam ugyan pusztulhat a háztól ma vagy holnap; nem is asszony, hanem kigyó, ön nem ismeri azt a fehérnépet; megrontotta életem legszebb éveit. . . nem arról van a szó . . .“

— „Nem értem önt.“

— „Hogyan“, hát ön olyan nehézfejű ember! Csak azt akarom mondani, hogy betegsége gyanus természetű-e avagy nem?“

— „Áhá! most értem már! Azt szeretné tudni — ugy-e bár — nem lehet-e reménye örökösre?“

— „Örökösre . . . na hiszen csak az kellene még! Milyen egy asszony, jóságos isten! Tudja meg ön, ha észrevenném, hogy . . . nem, azt már el nem tűrném; érettem elviheti az ördög, hanem utoljára aztán mégis az én hites társam, orvos ur, ő nevémet viseli, s nevémet fogja beszenyezni.“

— „Nincsen reá semmi észrevételem. Egyébiránt tudja a tekintetes ur, önök lakhatnának külön házakban, vagy, a mi még jobb volna: külön városban is — mindketten csöndesebben élhetnének.“

— „Ugyan bizony, hát engedjem ötet szabad akarattjára? hogy is ne! ha, ha, ha . . . nem, nem vagyok én tán francia; nem, én ismerem a szokásokat, meg az illedelmet; jaj, ha szegény anyám élne — meghalna szegény bánatjában . . .“

— „No de ideje ajánlanom magam, tisztelt uram, — még különben is van egy kis dolgom a szomszédban, ide átal!“

— „Mi baj van ott?“ kérdé a váratlan elevenére talált derék ur, és némileg zavarba jött.

— „Nem tudom. A szobaleányt küldték utánam; a leánynak folyvást valami baja van, — a cseléd nem tudta tisztán elbeszélni.“

— „Jóságos isten, vajjon mi baja lehet! Hiszen Katinkát nemrég láttam.“

— „Nó, igen! néha hirtelen lesz rosszul az ember. Ajánlom magamat.“

— „Orvos ur, már rég ideje akartam . . . bocsáson meg; nagyon le vagyok önnek kötelezve; engedje meg, hogy e tubákos-pikszissel szolgálhassak; fogadja legbensőbb barátságom némi jeléül.. de orvos ur, aztán remélem, hogy minden esetben számíthatok — önnek hallgatagságára . . . tekintve egy jó családbeli leány becsületét . . .“

— „Vannak olyan dolgok, melyek számára az orvosnak fülei és szemei vannak, de szája nincs.“

A földesur megölelt és arcán, boros ajakai, megajdos tekintete következtében meglehetősen kellemtelen kifejezés ült.

Egyébiránt e házaspár később összeszokott, vénségükre kifüvtek magukat és nyugalmas életet éltek.

A kurtát legfőleg csak az huzta, a kit időmul-tán a szép szomszédasszony kis kacsójával boldogított.

Egyébiránt, kinek mi baja vele, ha ők boldogok!

Zilahy Imre.

Magyar tánc Párisban.

Miután e lapok már több magyar levelet hoztak a régmúlt időkől, érdemesnek vélem közölni az olvasókkal a következő, bár nem nagyon régi, de társadalmi szempontból eléggé érdekes levelet, melyet Fekete Gáspár, az Apponyi grófok nevelője, 1829. február 14-én Párisból irt.

„Azon fényes négy bál közül — írja Fekete — melyekkel nmlgu gróf Apponyi Antal cs. és k. követ Párisban, a főrangú társaságot e folyó 1829. farsangján megtisztelte, egyikében számos vendégeit valami új, s Franciaország fővárosában mindeddig ismeretlen tüneménynyel akarta meglepni, ugymint, hogy magyar házhoz illendőleg az esteli mulatságnak egy része magyar táncból álljon; a mi annál könnyebben látszott végbevihetőnek, mivel herceg Odescalchi László és a két gróf Apponyi Rudolf, mint honi táncunkban tökéletesen jártas urak, személyesen jelenvalának; s ennél fogva segítségükkel még három más derék *gavallér* és tizenkét szép *dáma* a magyar táncba derekasan beletanulván, egy igen válogatott és száz személynél számosabb gyülekezet előtt, — melyhez a követ ő excellenciájának a legelőkelőbb tisztviselők és sok főuraságok között szerencséje volt két királyi herceget, ugymint az orleansit és a württembergit, nemkülönbén a badeni markgróft is számlálni, — február 9-én magyar öltözetben a következő hat *gavallér* és tizenkét *dáma* a magyar táncra nagy diszszel állott ki, ugymint:

1. Gróf Gersdorf, szászországi *gavallér*, zöld mentében, violaszínű féldolmányban és nadrágban ezüstre; a kinek *dámái*: herceg Rauzanné és gróf Labourdonnayené, szintoly színben és fényben valának.

2. Gróf Chorinszki, csehországi *gavallér*, fehér mentében, kék dolmány- és nadrágban aranyra, a kinek *dámái*: két testvér s helvéciai eredetű Pourtalés gróf-kisasszonyok, kék színben aranyra.

3. Herceg Odescalchi László, setétzöld mentében, meggyszínű dolmány- és nadrágban aranyra, a két *dámái* pedig: gróf Meffrayné és St. Priestné hasonló színben és fényben.

4. Gróf Apponyi Rudolf, a követ idősebb fia, fehér mentében, meggyszínű dolmány- és nadrágban ezüstre, s ennek *dámái*: Caraman marquise és Foucault grófné, meggyszínben ezüstre.

5. Sir Drummond, skóciai kapitány, setét violaszínű mentében, mézszínű dolmány- és nadrágban ezüstre, a kinek *dámái*: Acton, angol kisasszony és Laroche Lambertné, mézszínű ruhában ezüstre.

6. Gróf Apponyi Rudolf, a követ atyjafia, bíborszínű mentében, világoskék dolmány- és nadrágban ezüstre, a kinek *dámái*: Laroche-Jaquelin grófné és Werther báró-kisasszony, a burkus követ leánya, világoskék színben ezüstre. Mind a két rész öltözetének szabása régi időkől s magyar zsebkönyvekből szedett példányok szerint volt igen jó izléssel elintézve, s az urak dolmányának alsórésze cifrán kivarrott posztóból, a felseje pedig páncélból (talán vértből?) állott. A muzsika Biharinak és a Veszprémi Gyűjteménynek nótáiból volt választva, melyeket ügyes francia művészek hathatósan játszottak.

Hogy pedig a magyar táncnak hőseit és hősnőit a jelenvaló nagy társaság e végre emelt magas ülésekről jól láthassa: két-két *dáma* *gavallérjától* karonfogva vezetettvén, több szálakon, melyek remekül voltak felvilágosítva, keresztül a táncoló palota felé lassudad lépéssel muzsikaszó alatt haladt, egyszersmind is, hogy ezen jelenés annál ünneplőbb és mind a ritka fényességű vendégek, mind pedig a honi táncunkat járó uri személyeknek önnön díszéhez lenne alkalmaztatva: Báró Koller, követségbeli ur, Magyarország cimerével, himzett ruhában és heroldi képviselésben ugy öltözve, mint Felsőleges Királynénknak 1825-beli koronáztatásakor Pozsonyban az ország heroldja, előlépő hirdetője és a táncoló palotába való vezetője volt; nemkülönbén minden *gavallér* előtt egy urfi, banderista gyanánt, képzelt lovag urának esinos kis fehérselyem zászlócskán festett cimerét kezében tartva lépdegélt, és az uráival hasonló színű és fényű magyar öltözete volt. Az egésznek elnézése valóban minden szemet és szívet meghó-

ditott, úgy hogy az egész uri társaság a szép magyar öltözetnek deli szabását és eredetiségét nem győzte csudálni; mert az urak kitünő, fehér kócsagtolla és kiseddel fénylő koronával ékesített prémes, igen finom izlésű süvege igen gyönyörűen állott, s természetükhöz jól illett a palástra felvett cifra, hosszú mente, kinek-kinek gyémántos világban sugárzott villogó kardja és mindeniknek gazdagon kivarrott topánkáján kellemes öszvehangzásban magyar taréjos sarkantyú pengett, vitézi szint vervén vissza egyszersmind mellükről a páncélos köntös; a dámák bájoló viselete, a fejeken legdrágább kövekkel ragyogó párta, legfinomabb fátyol melléje tűzve; a csinos magyar vállba szoritott karsu derékok s az egész lényeken elterjedt kellem a bejövetelt legpompásabbá tették.

Ennekutána a nevezett kar vig kedvvel táncnak eredvén, azt valóban igen jól járta, mind a lassút eleinte hősi komolysággal lejtván, mind pedig annak idejében a fris magyart remek tökéletességgel cifrázván. Az uraknak e férfias és eredeti táncban való jártasságuk, könnyű és mivelt mozgásaik elragadtatásig tetszettek; képzelhető, hogy a becsületszerető dámák is magukért derékasan kitenni hasonló vertekedéssel iparkodtak, s a természetűtől nekik bőven osztott kellemet, bájít, clevenséget, igéző könnyűséget tündöklökké tenni el nem mulasztották; s a nézők hogy valának meglepetve, elragadtatva! Már magában ez a szokatlan tánc, itten, egyszerre különös vala, s hogy azt nagyobb részt hamar beletanult idegenek járák és — mely kényes könnyűséggel járák! Mind ez, mind a magyar férfi és asszonyi fényes öltözet a párisi uraságokat a tánc végeztével többszöri tapsolásokra indította. Hogy folyt a legpirosabb ajkáról a számtalan sok: C'est charmant! c'est superbe! — Je n'ai jamais vu quelque chose de si beau! — (Gyönyörű! felséges! — Soha sem láttam ily szépet!) sat. Virágzó képében tűnik elő távolából a magyar haza azon a napon a követ ő excellentiájának vendégszerető házában.

De ehhez még egy tudósítást kell csatolnom. A mint előre összatantulták a nevezett párok szükségképen a táncot, annak nemcsak egész Párisban hire futamodott, hanem hihetőleg levél vagy hirtelen utazó által Angliába is általreppent. Meghallja ezt ottan gróf Sándor Móric ur épen vadászaton létében, s ezen tudósításra hazafiui örömmel telvén el, azonnal lóra ült s villám sebességgel vágatva, harminckét óra alatt, ide értvén ama négy vagy öt órát is, a melyet a vámokon, lóváltás közt s főképen Dowertől Calaisig a hajón mulasztott, szerencsésen a legjobb egészségben Párisba érkezett s ugyanazon este a követ és követné ő excellentiájoknak különös öröme a magyar quadrille nézésében részt vett.

Továbbá, hogy tisztelt olvasóim a magyar quadrille (négyes vagy hatos) rendkívül való elfogadásáról meggyőződjenek, azt is hitelesen tudokra adhatom, hogy az orleansi királyi herceg a magyar négyest táncoló uri társaságot ő excja gróf Apponyi által tiszteségesen megkérlette, hogy még e folyó hónapban ő hercegségének pompás házában a Palais royalban — „cette danse charmante“, a mint tulajdon kezével maga írja, ismételjék.

Elfog engemet magamat ezen előadás után egy bizonyos érzés, mely örömem közé fájdalmat vegyít. Otthon, tulajdon hazájában mikép van ez a tánc! Harmadfél évvel ezelőtt egy módi nyilvánbálban szinte megvettetését tapasztaltam, az azt jární kívánt férfiak oly bajosan kaptak *táncosnőket*. Csokonai rendjei lebegnek előttem s azokkal végzem:

Nemes magyar táncom! ki ősi nyelvünkkel
S ruhánkkal jöttél ki dicső nemzetünkkel,
Ki európai *finnyás* lakhelyeden
Maig sem szenvedtél mocskot szépségeden,
Ázsiai színben fénylik nemességed
S még a *módi* nem tett alacsonyyná téged;
Im a külső népek bámulják díszedet
S tulajdon nemzedet nem becsül tégedet.“

Közli: **P—ő D—s.**

Nagy-Várad vidéke és fürdői.

I.

A nagyváradí fürdők hazánk leghathatósabb gyógyfürdői közé tartoznak, mégis igen sokan lesznek, kik talán épen semmit sem hallottak felőlük. A hírlapokban keveset írnak róluk, a bérlők megelégesznek, ha a vidék ismeri, a vidékbeliek pedig oly jól ismerik, annyira megszokták, hogy közönséges dolognak hiszik beszélni felőle, ha ide-

gen tévedt közjük vagy ők jutnak idegenek közé Hatalmas gyógyító erejöknek hírét egy-egy föl-épült beteg szívárogtatja el, ki már-már megkísérlett talán minden fürdőt, s akkor véletlenül valaki ide utasította, s meggyógyulva hagyta el.

A szép vidékü N.-Váradtól délre, alig fél órányira, a kellemes Pecevölgyben fekszenek a meleg for-

rásu fürdők. Sz.-Márton alatt két felé ágazik az ut, s a baloldali a *Püspök-fürdő*be, a jobboldali a *Felix-fürdő*be visz néhány perc alatt.

Mielőtt a kiránduló a fürdőkbe érne, a kies fekvésű Pece-Sz.-Mártonban soha el nem mulaszthatja legalább néhány pillanatot vetni a falubeli csinos r. kath. templomra, s a templom mellett emelkedő egy emeletes, kényelmesen épült kastélyra. Mindkettő, valamint a falu és Felix-fürdő a Sz.-István első vértanuról címzett nagyváradi-hegyfoki prépostsághoz tartozik, s a jászóvári premontrai prelátusság egyik birtokát képezi.

saját imaházukká fordították, innen most is török templomnak nevezik. A török uralom megszűnte után a hájói g. e. lakosok temploma lőn. Minthogy azonban a falutól kissé távol esik, az utóbbi években egészen elhanyagoltott, mignem 1857-ben a n.-várad-i l. szertartású püspök a hájóiaknak falujok közepén csinos templomot emeltetvén, e régi imaházat a püspöki uradalom igazgatója, néhai *Göndöcs L.* ur a következő évben kijavíttatta, s egy remete felügyelete alá helyeztetett. A templomocskát meghagyatott eredeti alakjában, de a bemeszélés által egészen kivetkőzött régies, komor tekin-

A hájói szent István-kápolna. (Rajz. Marastoni Antal.)

Alighogy a közös ut a fürdők alatt kétfelé szakad, a püspökfürdői ut baloldalán egy kis templom költi fel a figyelmet. E templomocskát egyike a régiebb korból fennmaradt épületeknek. Hihetőleg az egykori *hévízi* apátságához tartozott. Ki építette, vagy építése évszámát meghatározni bajos lenne. Sokan állítják, hogy sz. István, vagy sz. László királyunk építtette. A mohácsi csata után a törökök

tetéből. Sajnálni lehet, hogy a belső rész is be lőn meszelve, s a falfestmények, melyek bár kezdetlegesek, igen rongáltak s újabb koriak voltak, eltűntek a meszelő alatt.

E kis templom közelében fekszik a Püspök- vagy Sz.-László-fürdő, vagy népies nevén Püspök-bánya, hazánk egyik legjelentékenyebb, legcsinosabb és legrégebb gyógyhelyisége.

Cigányleány.

A cigány leány.

A mit nemrég régi eredeti életképeinkről mondtunk, ugyanazt ismételtük hazánk különböző népies alakjaira vonatkozólag, azaz: előrehaladásunk, polgárosulásunk minden lépten nyomon egy-egy eredeti vonást vagy alakot töröl ki népéletünkéből.

Hogy a táblabírák kora lejárt; hogy hazánk némely pontján a különböző nyelvű fajok együvé kezdenek olvadni; hogy uton-utfélen nem látunk már kuvaszokkal csatázó szurtos drótostótokat, s minden faluvéken baromfi-ólakat fenyegető sátorcigányokat; hogy már alig ismerjük a bíró háza előtt az üres karikaszemekkel elmeredt kalodákat, a kötéllel és vasvillával való katonafogdosást, a víg lakomákkal és deresen jajgatással végződött uriszékeket, a Pesttől Nagy-Váradig ekhós szekereken történt utazást és a szolnoki töltésen rendszeren megesezt elakadást; hogy már csak könyvekből és adomákból hallunk a diákságnak mészáros legényekkel verekedéséről, a budapesti hajóhidról, melyen megakadt a közlekedés, ha a hajókat alulról fel, vagy felülről le akarták vontatni; hogy a gazdasági gépek meghonosítása óta majdnem meséül tűnnek fel előttünk a cséplő, kaszáló s túrós-laskát faló tót atyafiak, a kukoricát mesélve morzsoló öreg asszonyok és a gabnát szóró napszámosok; hogy már most gözkocsin jár a hajdanában gyalog baktató légátus, s jóslatokat nem a kártyavető cigány banya, hanem a politikai lapok vezércikkírója szokott terjesztgetni, — szóval, hogy mindezek a dolgok, ezen tarka jelenetek a mult ködképeivé váltak,

azon a haladást, a művelődést szerető ember csak örülhet, s legfeljebb az életképek írói és festői szomorkodhatnak, kiknek ezek eltűnével leghalásabb tárgyai napról napra gyérülnek.

Lapunk azonban életképeket is szokott adni, s így örömmel őriztük meg azokban azon alakokat és jeleneteket, melyekkel talán évtizedek múlva már nem fogunk oly gyakran találkozni.

Hazánk lakosai közt kétségkívül legeredetibb faj a cigány. Ne ijedjen meg az olvasó, nem irunk róla körülményesen, mert úgy is tudjuk, hogy ismeri őt mindnyájunk; azonban nem lehet elhallgatnunk azon hitünket, hogy a cigány, ki (bár nyelvünket beszélve, hitünket vallva és öltözetünket hordva,) hozzánk szakadása óta híven megtartotta arcszínét és nomád hajlamait, lassanként be fog egészen olvadni a nemzettestbe. Már is tudunk több városkát, melyek jelentékeny részében cigányok laknak, a kik mesterségekre, földmivelésre és kereskedelemre adták magukat, összeházasodtak a más fajú lakossággal, s a vérvegyülés folytán már is veszítik eredetiségüket, és ismerünk derék közpályán levő férfiakat, miséző papot és magas rangra jutott hivatalnokot, a kik cigányoktól származtak.

Mai számunk képe azonban ez eredeti fajból tiszta vérű példányt, egy cigány leányt mutat be, ki a faluban tett látogatásából boldog gondatlansággal lépeget szülőinek erdőszéli szellős sátorába, hol a kis rajkók, ezek az apró fekete hollók, mohó kapzsisággal fognak azok után a szép fehér galambok után kapkodni, miket ő bizonyára nem pénzén vásárolt.

A khina - héjról.

Ki nem ismeri a khina héját és annak gyógyerejét? Ugy hiszem, kevesen lesznek olvasóim közt, kik még nem használták, s még kevesebben, kik történetét s nevének eredetét ismerik.

A dél-amerikaiak a khina-héjat már századok előtt ismerték s ezt neve „*Quina-quina*“, azaz a héjak héja is mutatja, mivel valamely növény nevének megkettőztetése majd mindig azt jelenti, hogy annak bizonyos gyógyerőt tulajdonítanak.

A spanyolos „*khina*“ elnevezés *Quina*-ból származott.

Linné e fát *Chinchon* grófnő tiszteletére nevezte el „*Chinchoná*“nak, kit midőn 1638-ban Limában időzött, ezzel gyógyítottak ki a váltólázból.

A negyedik Chinchon gróf 1621-ben nősült meg, s miután Peruban alkirályyá neveztetett ki, nejével együtt Limába utazott. Itt neje hatvanhárom éves korában hideglelésbe esett.

1630-ban egy indus a loxai itélőbíró khinahéjjal gyógyította ki a hideglelésből.

Midőn az említett bírónak tudomására jutott a grófnő betegsége, annak orvosához egy adag khinahéjat küldött azon biztosítással, hogy az csalhatlan gyógyszer a váltóláz ellen.

A grófnő e szer alkalmazása által tökéletesen kigyógyult betegségéből, s midőn férjével Spanyolországba visszatért, jó adagot vitt magával hazájába; ő volt tehát legelső ki ezen megbecsül-

hetlen gyógyszert először Európába hozta, ez idő óta azt legtöbbször „grófnő-héj“ vagy „grófnőpor“-nak nevezték, és orvosa fontját száz reálon árulta Sevillában.

A grófnő meggyógyulása után a jezsuiták voltak a khinahéj behozatalának legbuzgóbb terjesztői; 1670-ben már nagy adag khina-port küldtek római bibornokukhoz, ki abból minden szerzetnek küldözött egész Európába, s mindenütt nagy sikerrel használták. Az 1679-ik évben XIV. Lajos a Quina-quina készítés titkát ezer arany gazdag nyugdíj és egy főméltósági hivatal odaengedésével vette meg Talbor Róbert angol orvostól. A khinahéj sikeres használata a váltóláz ellen már rég el volt terjedve, a nélkül azonban, hogy azon fáról, mely azt szolgáltatja, a legkisebb tudomással birtak volna. Az első tudósításokat azon jeles francia expedíciónak köszönhetjük, mely 1735-ben vitorlázott Dél-Amerikába.

Azon fűvészeti expedíció, melyet a spanyol kormány a múlt század vége felé Dél-Amerikába küldött, hogy kutassa ki a nagy birodalmi területen még netalán létező *Chinchona* erdőket, csakugyan felfedezett még néhányat, s e felfedezés által azon teher, mely Loxo körüli erdőket kiirtással fenyegette, jelentékenyen megkönnyebbült.

A chinchona erdők régiói a 19-ik déli foktól egész az éjszaki szélesség 10-ik fokáig terjednek mintegy 1740 angol mérföldnyi kiterjedésben. Hives egyenlő mérsékletű égalj alatt tenyészik 2500 egész 900 láb magasságban a tenger színe fölött.

A chinchina, ha jó talajon és egyéb kedvező körülmények közt tenyészhet, nagy erdei fává növekszik. A hely és éghajlat körülményeihez képest, majd igen magas, ágak nélküli törzsököt növel, majd pedig csak mint cserje jön elő. Levelének alakja és nagysága különböző, a legjobb fajokéi azonban lándzsa alakúak haragos vörös erek-től befutva és ugyanily szárákkal ellátva. A virágok igen kicsinyek s az orgonához hasonló bogas ágacskákat képeznek, rendesen sötét rózsaszínűek, a szárnál kissé halványabbak, a csövekben sötét vörösek s virágkoronát fehér fodrozott szőröcskék ékiték. A „*Chinchona micrantha*“ virága egészen fehér és igen kellemes illatu.

A khina-héjat századunkig mindig nyers természetesen állapotban használták. Mert a számtalan kutatások dacára, a khina-héjban található tulajdonképi gyógyrézescskéket csak 1820-ban bírta kikutatni két jeles francia vegyész: *Pelletier* és *Caventon*.

Közli: *Székely Gyula*.

A z ö s e m b e r.

I.

A szerves élet négy geologiai korszakon haladt keresztül, s az életet e korszakok mindegyikében sajátos lények jellemzik, melyek ha nem voltak is kizáró tulajdonai azon földrétegeknek, melyben találtak, mindenesetre legnevezetesebb tünetényei közé sorolandók.

A határt, melyen bizonyos fajok feltűntek vagy kihaltak, nem fogjuk tán soha csalhatlanul kimutatni; de annyit bizton állíthatunk, hogy messze-terjedő növény- és állatfajok maradtak már le a pályáról, s hogy mérhetlen idők vonultak el vilá-gunk fölött, míg a szerves élet, a legalantabb rétegekből, földünk színére küzdé magát.

Mennyire felel meg igényeinknek az öt korszakok osztályozása, arról e helyt nem vitatkozom, s csak azt jegyzem meg, hogy a geologia mint tudomány, rendkívüli vívmányai mellett is, még mindig gyermek-éveiben halad, s hogy minél tovább terjednek e téren ismereteink, annál világosabban látjuk, mennyi még a teendő.

Igaza volt a londoni geologiai társulat elnökének, Ramsay tanárnak, midőn nemrég azt mondá:

a geologia szülői sok tekintetben szerencsésebbek voltak mint mi, az utódok; mert az eltemetett multnak történetét folytonosnak, az események láncolatát, térben és időben szakadatlanak képzelék; de az újabb haladással nehézségek merültek fel, s bebizonyult, hogy az egész, nem oly könnyű felfogásu mint eleve hívők, s hogy az, mi szakadatlanul látszott elterülni, nem egyéb, mint egyik sarka a felfedezetlen országnak.

Kik néhány év előtt geológiáról irtak, kénytelenek rendszereiket változtatni, átalakítani; s ez leendő sorsa a jelenkori rendezőknek is mindaddig, míg egész birodalmak, mondhatni világrészek ismeretlenül terülnének el; de korunk haladása feljogosít bennünket azon reményre, hogy a multnak rég elnemult életét, legyen közel vagy távol az idő, egykoron világra szóló adatok hirdetendik.

II.

Hol, mikor üdvözlék értelmes lények a természetet? Újabb időkig az ember feltűnését földünk színére helyeztük, s a legmiveltebb nemzetek irodalma is felriadt azok ellen, kik ásatag emberről

szóltak; de a nehéz — a hálátlan — pályán elszánt tudósok küzdöttek, s az ember régiségének bebizonyítása oly haladást tőn, hogy a jeles francia tudós Lartet, 1864-ben febr. 29-én, az Institut (Académie des Sciences) színe előtt bátran kimondá: „azon állítás, hogy az ember (Franciaországra és Angliára vonatkozólag) együtt élt a kihalt nagy állatokkal: többé nem kérdés, s a tudomány vívmányaiban határozottan elfoglalta helyét.“

Az ősember lételét*) tények hirdetik, de története, az adatok elszigeteltsége miatt, még mindig csak töredék; s a jelennek feladata: keresni, gyűjteni az ősember csontjait, eszközeit, fegyvereit, s azon állatok és növények maradványait, melyekkel együtt élt.

E feladat annál nehezebb, mert oly korszakban kell kutatnunk, mely nagyszerű átalakuláson haladott keresztül, s áradataival el-elmosta azon nyomokat, melyeken nemünk első képviselőit a messze multba kísérhettük volna.

Mielőtt az ember régiségére vonatkozó újabb adatokat felsorolnám, szabadjon, főleg azok kedvéért, kik tán még nem foglalkoztak e kérdéssel, a negyedik korszak változatait röviden érinteni, hogy a lehetőség határozott képét adhassam azon korszaknak, melyben az ősember emlékeit keressük.

III.

Midőn az ember feltűnését geológiai korszakba helyezzük, oly időkről szólunk, melyek évezredekben, a történetileg ismert századok, mint újabb események elenyésznek; pedig eddigelé csak a negyedik korszakot értjük, mely a három első korszaknak legalább is 80,000 lábnyi vastag rétegei fölött alakult, s két eltérő képletre oszlik; az alantabb, mely némileg folytatása a harmadik korszak utolsó képletének (Pliocen), „Pliocen-utáninak,“ a felső „uj-képletnek“ nevezetik.

E képletek közt a lényeges különbség az, hogy az „uj-képlet“ csak oly növények és állatok maradványait tartalmazza, melyek jelenleg is élnek; míg a „Pliocen-utániban“ kihalt lények ásatagai is találatnak; következőleg ez utóbbi képletbe helyezzük az ősember lételét, midőn azt állítjuk: hogy együtt élt azon lényekkel, melyek vagy vég-

*) Az emberiség legrégebb képviselőit mások „ásatag-embernek“ (Fossil man. L'homme fossile), s korát „vizözön-előttinek“ (L'époque antidiuvienne) nevezik. Mi magyarok aslányokról szólunk, s ennek nyomán használom az ősembert. Az általános elnevezést, ismereteink haladásával, úgy is korszakokhoz kellend alkalmaznunk.

kép kihaltak, vagy jelenleg csak eltérő éghajlat alatt tartózkodnak.

A „Pliocen-utáni“ képletet nagyszerű áradások s rendkívüli földemelkedések és sülvedések jellemzik; de legfeltűnőbb azon körülmény, hogy a hideg, mérsékelt éghajlat alatt is fokenként növekedett, s előidézte az ugynevezett „Jégkorszakot“ mely némileg a harmadrendű szinképletekben is nyomozható; de egész kiterjedésében a „Pliocen-utáni“ időkbe helyezendő. Lássuk röviden e változatok okait.

IV.

A légmérséklet változatai fölött, mellözve egyes helybeli viszonyokat, leginkább a koronkénti földemelkedés és sülvedés, a földrészek aránylagos terjedelme a tengerek irányában, s a melegebb tenger-árok folyása határoz.

Az Atlanti-tenger nyugati iránya gátat lel az amerikai partokban; a hullám-ár (Golf-strom), a mexikói öbölből visszakanyarodik, s az éjszakai partok mentében Newfoundland alatt ismét keletnek tart, s lényegesen hat Éjszak-Európa légmérsékletére.

Változzék a Bahama-szoros s a mexikói öböl-ár, Európának e nagy jótévéje más irányt veend, s dermedni fognak ott, hol most mérsékelt éghajlatot élveznek.

A tenger-szorosok alakja vagy változása, általában nagyjelentőségű. Éjszakon a hideg nagyobb, a jég uralma messzeterjedőbb volna, ha a Behring-szoroson nem özönlenének mérsékeltbb tengerek hullámai.

Norvegiának és Svécianak jelenkori emelkedését, éjszaktól délnek, 1000 mértföldnyi hosszúságban, egy század alatt két és fél lábnyira tehetni; s ha a földemelkedés Közép-Európában is így haladna, 3000 év összekötné Angliát a Continenssel, s a melegebb vizek kizárásával, melyek jelenleg a szigorú hideget mérséklék, az éjszakai tengerben a jég növekednék, s tovább és mindig tovább terjedne.

És mi az, mi e tüneteményeket előidézheti? Bebizonyult tény, hogy oly változat a légmérsékletben, minőt a kanadai tél és nyár okoz, elég arra, hogy a gránit, a homokkő — terjedelmét évenként kisebbre és nagyobbra szorítsa.

Növekedjék a földkéreg hősége csak tiz mértföldnyi mélységen keresztül, s a földszínen száz meg száz lábnyi emelkedések tűnendnek fel, melyek még nagyobb mérvekben mutatkoznának, ha az alantabb szirték helyenként olvadásig hevülnének, miután Deville kísérletei szerint a meghülés

és szilárdulás, tíz százalékkal alább szállítja a folyékony gránit köbtartalmát.

Ezek után elképzelhetők a jégkornak, s a vele járó földemelkedéseknek és sülyedéseknek okai. Nem vitatja senki, hogy a természet e nagy titkát leleplezte; de aligha tévedünk, midőn állítjuk: hogy a központi meleg kitörései, a földszin hullámzásai s a tenger-árak változatai jelentékenyen szerepeltek azon kor előidézésében, mely a harmadrendű képletek után a régi rendszert annyira megváltoztatta.

V.

A hideg növekedésének s a jég terjedelmének okairól és következményeiről még nyitva áll a vitatkozás; de arról nem kételkedünk, hogy a nagy harmadik korszakban a mérsékelt éghajlat sokkal tovább terjedett; *) s hogy a negyedik korszakban a hideg, mérsékelt éghajlatok alatt is grönlandi fokozatokra emelkedett.

Az éjszakai lények bujdosása, a jégnek rombolása s a messzeföldre sodrott idegen szirtek vándorlása, a negyedik korszakban csaknem mindenütt fellelhető, s különösen Európában és Amerikában (e földrészek lévén legismertebbek), a

40—42-ik szélességi fokozatig, sőt a vándorszirtek tovább is nyomozhatók.

Hogy a jégkorszak szigorúsága nem volt mindenütt ugyanaz, a dolog természetéből következik, s hogy a jég uralma itt előbb, amott később mutatkozott, míg máshol ismételve visszatért, ezt tények tanítják.

Midőn Agassiz utmutatása szerint, a jégkorszak eszméje felmerült, sokan gyors vátozatokat, rögtöni katastróphákat feltételeztek; de a jégtünetnyek észleletéből kiderült, hogy a hideg fokoként növekedett, hogy a színvonal változatai, az ismételt földemelkedések és sülyedések, bár egyes kivételek lehettek, általában lassan és rendszeresen haladtak, s hogy e korszakot évek százezredével kell számítanunk.

Angliában, főleg a norfolki, sussexi és essexi „Pliocen-utáni“ képletben a mérsékelt égalji kagylók fokozatos és rendszeres gyérülése, s az éjszakaiak hasonló terjedése azt tanúsítja, hogy kezdetben a hideg valamivel nagyobb lehetett a jelenkorinál, s csak lassu haladással jutott azon fokozatra, melyen az éjszakai élet általános lön.

Rónay Jácint.

Egy hét története.

— Julius 7. —

Világlátott fiatal honfitársaink, vagyis quodlibet-faju kosmopoliták között, kik mint a Portia ifju angol bárója (e „férfi *arckép*“ „A velencei kalmárban,“) kabátjukat Olaszországban veszik, bő kimondhatlanjukat Párisban, sipkájukat angol földön, s modorukat *mindenütt* — nem egy van, ki tarka tapasztalásai fellegvárának tetejéről, a fitymálás szürke szemüvegén Budapestet a szánandó kisvárosok sorában emlegeti; noha a körütekintő külföldiek egyre több érdekes vonást fődöznek fel fővárosunk fiatal arculatán, s örömmel legelteszik szemüket e ritkaság ponton, hol a világzajt a természet szépsége pótolja, s hol Európa legméltságosabb folyama fölött a lánchíd, mint egy óriás jeggyűrű, két különböző jellemű várost

kapcsolt örökre össze. Nem kell hozzá valami rózsaszínű nagyító látcső, hogy magunk is szépnek találjuk azt, a mi itt valóban szép; a nagyszerűség hiányában gyönyörködni tudunk társaséletünk élénk bájaiban; magát a virágokat nézzük, s ne azok árnyait, s fölfedezzük ama saját szerű vonásokat és előnyöket, melyeket még a nagy világ városok is irigyelhetnek tőlünk.

Melyiknek van például saját falai közt érdekes, élénk *fürdő-idénye*? A párisi, londoni, berlini vagy bécsi ember kénytelen fáradságos utakat tenni, ha föl akarja keresni a gyógyforrások locsogva biztató tündereit, míg minket csupán egy folyam választ el tőlük, melyen könnyűden úszó gőzösök gyorsan és olcsón szállítanak négy öt különböző fürdőhelyre, hol oly sokan találtak már üdülést és szórakozást. Ha a főváros rekedt levegőjétől, s az utcákon megszorult hőségétől menekülni kívánunk, ott állnak előttünk e minden órán induló hajók, biztatva, hogy nem messze van a kies menhely, a császárfürdő árnyas udvara, a zuhanyos gőzfürdő, a tágas uszodák, hideg vizü medencék, s azok közelében ismerős és ismeretlen társaságok, vidéki

*) A toboztermő Sequoia Langsdorfi, a harmadik korszak közép-képleteiben Európában diszlott mindenütt, oly magasságban is, minő Island; míg Amerikában a Mackenzie folyam torkolatánál, föl a 70-ik éjszakai fokozatig nyomozható, miből önként következik, hogy ez időben maga Grönland is szelidebb és termékenyebb földrész volt, mit egyébiránt a grönlandi hó alatt még most fennálló gyökeres fatörzsek is tanúsítanak.

szépek, külföldi vendégek, s minden szerdán egy-egy kedélyes kis táncvigalom, melyet közelebb egy porosz királyi herceg (az átutazó Albert) is egész kedvteléssel nézett. Kétségkívül vannak májbaj-zsémbes betegek, kik eleintén e zajos multságokat, koronkinti hangversenyeikkel, tervezett színi előadásaikkal s jó kedvű táncokkal együtt, szívesen száműznék onnan akár a pokol fenekére, de később maguk is megszokják, szórakozást, végre kedvtelést találnak bennök, s vidorabbakká lévén, utójára is belátják, hogy akár mily embertel enszörny volt is Caracalla (e szégyenfolt az emberiség történetében,) de akkor mégis igen helyesen gondolkodott, midőn nagy pompájú fürdőjének homlokzatára e szavakat iratá: „non curatur, qui curat,“ (nem gyógyul meg, a ki töprenkedik.)

A római caesar nagyhirű fényűzése eszünkbe juttatja azt az új gőzfürdőt, mely közelébb a rácfürdőben nyílt meg, s csakhamar bámulat tárgya lett. — A keleti zsarnokok, ha a hurik mennyországából lelátnak a mi szomorú csillagzatunkra, s megpillantják itt e pazaron gazdag, kupolás termeket, márvány vízmedencéket, fekhelyeket, e faragványos és csepegőkövekből mesterségesen alkotott falakat, sokféle zuhanyt s a fürdési fényűzés minden kellékét: boszankodva fordulnak el a mai kortól, melyben az egyszerű kézműves is néhány fillérért élvezheti mindazt a gyönyörűséget, mely hajdan az ő egyedüli kiváltságuk s pöffeszkedő hatalmuk tanubizonysága volt. Most már nem kell többé kényuri hatalom ahhoz, hogy valamely bámulatos épület jöjjön létre. Előáll egy egyszerű, de minden tiszteleltre méltó polgár, mint például Heinrich Nep. János orvos ur, hasznos pályája gyümölcsét befekteti valamely új vállalkozásba, előállit, mint például ő, egy gőzfürdőt, s az izlés, kényelem és hasznosság egy maradandó emlékével teszi nevezetessé magát. Valóban, e hely a haszon és gyönyörködés ritka szép helye. Az építés művészete nyilatkozik itt a nagyobb termék műmodorában, (Ybl terve szerint készültek;) a a kézművesség tiszteletre méltó munkája látszik minden zug izléses csinján; s a gépészet, mely ép úgy lángelméktől veszi származását, mint a poesis, a zuhanyok százágú csövein át kérkedik, hogy mennyi mindent tud ő tenni — az emberek kényelmére. — Heinrich ur, e gőzfürdővel igazán meglepte a — fővárost. Oly intézetet állított elő, minőt még nyugat nagy világközpontjain is hiába keresnénk, s a fényűzést összeköté kényelemmel és célszerűséggel. Sőt izlése mellett leleményeséget is tanusított. Például a hűtőterem legnagyobb,

hideg vizü medencéje fölött, melynek oldalait fekete márvány s szegélyzetét nagy tengeri kagylók halmaza képezi, — egy jó magas fal emelkedik, barna csepegőkövekből, honnan a vízcsöppek melancholikusan hullanak alá, s fönn a világítás oly képzelmes, hogy még azon sem bámulnánk el szerfölött, ha e mozaikszerű s mégis oly természetes sziklázat mögött egyszer csak kíváncsi nymphák és najadok kecsesen leskelődő szemeit pillantanók meg.

De bármily hü képeit adnánk is e pompás fürdőtermeknek: csupán a szem gyönyörét elégíthetnők ki általok; pedig van más is, mi ez anyagias világban sehol sem hiányzik, a hegyezett fülű *kiváncsiság*, mely még a kölni katedrál, a kaulbachi freskók s a milanói dóm előtt sem felejtí el megkérdeni: vajjon mibe kerülhettek? Szerencsére ezuttal nem kell adósakul maradnunk, s megmondhatjuk, hogy dr. Heinrich gőzfürdője kétszázötvenezer forintba került. Roppant összeg az igaz, de nincs elpazarolva, mert végre Hygieia — a gyógyvizek tündére — is egyik olympusi istennő, ki megérdemli, hogy tiszteletére templomias díszü csarnokokat emeljenek. S aztán a közönségnek sincs kára benne, mert ez új intézet fővárosunknak nemcsak a legpompásabb, hanem egyszersmind a legolcsóbb gőzfürdője is.

Ha már ezuttal a budai partokon időzünk, ne csak a vidámságot és pompát, hanem a szomorubb helyeket is látogassuk meg. Szomorubb nincs, mint a bezárt népszínház, mely a lánchíd és alagut zajos szomszédságában oly búsan áll, mint egy néma szemrehányás. Egy éve már, mióta a hálóiakat szövögető pókok s a szízfalak rongyait tépegető egerek szerepelnek egyedül benne; szomorú csend „Genoveva“ ágyuzaja után, melyben szegény Molnár utolsó löporát füstölte el. Ne fessegessük az okokat, melyek e színház bukását előidézték; tény, hogy rövid éveit könnyelműbben s nagyobb fényűzéssel élte, mint kellett volna, de az is tény, hogy e meredek utra a közönség csalfa izlése vezette. Ekkép a kankánt — gondtalanul táncolák a vulkán tetején, míg az utójára is kitört, s szerte szórta a világba az egész vidám jókedvű csoportot, mely a színháznak jó darabig igen eleven életet bírt adni. Megvalljuk, mi mindig szomoruan gondoltunk rá, hogy egy magyar intézet, melyet a közönség áldozatkészsége emelt, élő halottá válik, holott — jól vezetve — fontos tényező lehetne a fővárosi élet élénkítésében. Mások azonban máskint gondoltak. Azt mondták, hogy árt a nemzeti színháznak! De mi úgy hisszük, hogy a verseny csak a gyöngéknek árthat, s a nemzeti

színháznak kötelessége, hogy erős legyen a művészet által, melyet oly sok anyagi segélyforrással és annyi kitünő tehetséggel mozdíthat elő. Erejét érző igazgató soha sem láthat veszélyes vetélytársat ily kisebb körű rokon intézetekben, s csak gyámoltalan ijed meg minden fatörzstől, mintha kísértet volna. — Azt hisszük, eljő az idő, midőn ismét teljes büszkeségünket fogjuk találni a nemzeti színházban ugyanakkor, midőn a népszínház tréfás, jókedvű látványaiban is örömünk telhetik. Nem ellensége ez, hanem kiegészítője egyik a másiknak, s a nemzeti színház csak hálát adhatna az olyan intézetnek, mely megszabadítja őt a nála fölsleggké vált bohózatok és népszínművektől, hogy így a magasabb műnemek fejlődésére tágabb tér nyíljon.

Jól esik hinnünk, hogy közéletünk föllendülésével művészeti s irodalmi viszonyaink is javulni fognak. Az írói körököt már is több élénkség foglalja el. Vidulni, világosodni kezd minden, s maga gróf *Desseffy Emil*, akadémiánk nagy érdemű elnöke is, bontakozik már ama ködfelhőkől, melyekbe oly titokzatosan burkolódzott, mint nagy Jupiter, midőn Io-val tréfálni kegyeskedett. Az akadémia e heti ülésén kijelenté, hogy „titkos okai“ megszűnvn, most már a palota megnyitását s az idei közülést, nem aug. 19-dikén (mint elébb minden áron akará), hanem a tagok kiváratához képest *októberben* fogja megtartani. Hogy mik voltak légyen e nevezetessé vált „titkos

okok“: nyilvánosan most sem mondhatja el, hanem egyeseknek, négy szem közt, bizalmasan meg-sughatja, minél fogva valószínűleg meg is szűnnek rejtélyek maradni, mert az a félelmesen nagy költő, ki keresztül látott az emberek szívében és az egész életen, rég megmondta már, hogy a titok, ha titok akar maradni, szükséges, hogy két ember közül az egyik ne tudja.

Ugyanez ülésben egy nevezetes fölfedezést is jelentettek be. A szomszéd Rákospalotán t. i. egy oly ásványvizet találtak, melyet nevezetessé tesz az a körülmény, hogy benne dárdány van mireny nélkül. E szerint a szerény Rákospalota a távol jövőben Kissingen, Karlsbad vagy Bad Ems dicsőségéről álmodozhatik.

De ne feledjük a költészeti fölfedezéseket sem, melyek nagyobb figyelemre lennének méltók. *Krizsa János*, e derék bűvár, kinek székelv népköltészeti gyűjteményei a költőket, műitészeket és nyelvtudósokat egyiránt érdekelhetik, megint egy gyönyörű népkölteményt talált a „*Szép Lília*“ című ó székelv balladában, melyet közelébb a „Fővárosi Lapokban“ mutatott be. Oly tiszta szép ez, mint egy keleti gyöngy. — Midőn évek előtt az ó angol és svéd balladákban kezdénk gyönyörködni, hittük volna-é, hogy saját hazánkban is van ily gazdag erű népköltészeti bánya, mely csak fölfedezőre vár? Krizsáé a dicsőség, hogy e föltalált bánya kincseivel folyvást gazdagítja irodalmunkat.

Vadnai Károly.

U j d o n s á g o k.

* (*Szalay László özvegyének*) ő felsége élethosszig tartó évi ezer forint nyugdíjt, két árvájának pedig külön-külön 200 forint nevelési segélyt méltóztatott rendelni.

* (*A bécsi miniszterválságról*) az új magyar kancellár kineveztetése óta igen különböző hírek keringtek, s a lapok naponkint új miniszteri névsorral álltak elő. Most végre bizonyosnak mondhatni, hogy Schmerling helyét gr. Belcredi, a csehországi helytartó, foglalja el.

* (*Az erdélyi vasutról*) azon közmegeledeéssel fogadott hír terjedt el, miszerint kevés kilátás van rá, hogy ő felsége az arad-szebeni vasut tervét megerősítse. E vasutvonal nem elégíti ki sem Magyarországot, sem Erdély temesen nagyobb részét.

* (*Bogovics Imre*), a derék költő és ellenzéki vezér a horvát főváros, Zágráb első választó kerületében lön nagy több többséggel, országgyűlési követté megválasztva. Jankovics gróft Pozsegá

ban választották meg. Az ellenzék sokhelyt győzött.

* (*Az orsz. gazdasági egyület*) közlebbi ülésében jelenték be a városligeti kiállítás számadását. E szerint az összes bevétel 5520 ft; a kiadás pedig — diszkert és sátor maga mintegy 800 ftba kerülvén — mindössze 5151 ft. A maradvány tehát 369 ft, mely a még kün levő hátrálékokkal 753 fra fog menni. Ez összeget kiállítási jutalmakra fordítják.

* (*A házasságok száma fővárosunkban*) évről évre nagy mértékben csökken. Legalább erre mutat, hogy a hivatalos kimutatások évenkint kevesebb esketést mutatnak ki. Így 1862-ben volt Pesten 1517 esketés; 1863-ban 152-vel kevesebb; 1864-ben pedig csak 1296, és így az előbbi évhez képest ismét 169-el kevesbedett. Az idei év sem ígérkezik kedvezőbb arányt mutatni föl.

* (*Öngyilkos ügyvédek.*) A tekintélyesebb pesti

ügyvédek egyike, Szájbély Frigyes, e hó 4-én délelben pisztolylövessel életének véget vetett; előtte való nap csődöt jelentett be. A Duna hullámaiból pedig szintén pár nap előtt vonták ki egy 35 éves férfi holttestét, kiben Kecskés Ottó pesti ügyvédet ismerték föl.

* (*Az üngyilkossági hírek*) hosszú sorából még egy különös esetet említünk meg. Kohn nevű fiatal pesti aranyműves a mult héten hitel-sorsjegyet vett s ismerőseinek kinyilatkozatáta, hogy ha nem nyer, agyonlövi magát. A hitel-sorsjegyek sorsolásánál kihuzott számok Pesten mult vasárnap reggel lettek tudva, Kohn nem nyert s még az nap pisztolylövessel véget vetett életének.

* (*Itélet párbajügyben.*) A „Fehér hajó“ szállodában négy év előtt történt azon párbaj, melyben gr. Kreith Kálmán jeles képzettségű ifju, családjának végső sarjadéka, halálos sebet kapva elesett. A hatóságok Hódossy Imre személyében vélték az ellenfélt föltalálni, ki ellen az elhunytnak szülői bünvádi keresetet indítottak. A vádlott most fölmentetett. Ez ítéletet azonban föllebbezték.

* (*Gyujtogató kutya.*) A király-utcában egy földszinti gyufaraktárba mult hét végén egy gazdátlan nagy kutya kullogott be, s a munkások oda is zárták. Később megéheztén, kaparni kezdte az ajtó elé rakott halmazt, úgy hogy az végre meggyuladt, s 20,000 csomag gyufa lett semmivé. A tudtán kívül gyujtogató ennek folytán szemevilágát veszte, s több nehéz sebet kapott. A fojtó füstöt a házban hamar észrevették, s az égés tovább terjedését megakadályozták. A szerencsétlen kutya azonban oly állapotba jutott, hogy kivégeztetése szükségessé vált.

* (*Kalóz a Dunán.*) Egy bécsi lap azon különös hirt közli, hogy Bécs és Pozsony között egy matrónnak öltözött férfi csolnakon föl s alá evez, és a közbeeső malmokban a legvakmerőbb rablásokat viszi véghez. Üldözői mindedig nem tudták kézre keríteni.

* (*Bonaparte N. Károly hg*) nemrég Pozsonyban járván egy szomszédos terjedelmes jószág megvétele iránt alkuba ereszkedett. A herceg családjával együtt állandóan ott szándékozik lakni.

* (*Jánku Ábrahám.*) az 1848—49 évekből ismeretes oláh vezér, minap Abrudbányán jelen volt, midőn egy kis magyar szintársulat „II. Rákóczy Ferenc“-et adta elő, s a hazafiasabb mondatokat ő is keményen megtapsolá.

* (*Női zenekar.*) Bécsben egy karmester arra az eredeti ötletre jött, hogy 32 nőtagból álló zenekart szervezzen, s e végre már engedélyért is folyamodott.

* (*Bécsben egy szatócs-bolt*) eme fölirata: „mindent ingyen“, a napokban nagy föltünést okozott. Valóban ingyen adtak a boltban mindent, s természetesen valóságos ostrom alá lön helyezve. A dolog megfejtése abban rejlik, hogy a bolt tulajdonosa 15,000 ftot nyert, s örömeiben árucikkeit mind szétosztogatta.

* (*Varsóból*) írják, hogy Kolo mezővárosban a rendőrség több elesett felkelő sirján táblácskákat talált ezen felirattal: „Hazájukért haltak meg!“ Miután a tettet nem lehetett kinyomozni, Kolo mezővárosra 1000 ezüst rubelt vetettek ki büntetésül és föl is vették a lakosokon.

* (*A smyrnai kórházban*) egy magyar halt meg közelebb; neve Basendi vagy Bagenti János (meglehet egyik név sem az igazi), ki 1848 után az olasz hadseregben szolgált. Halála után 8071 ftot hagyott hátra. Az osztrák konzulság most a budai helytartótanácsnál tudakozódik az elhunyt születéshelye és rokonai iránt.

* (*A dublini vilákiállításán*) egy magyar kiállító, Fischer Mór herendi porcellángyártmányai elsőrendű helyet foglalnak el. Mióta a trónörökös jelentékeny megrendeléseket tett nála, e példát igen sokan követik. Porcellánait a szakférfiak is alig különböztethetik meg a chinaitól.

* (*A kölni kiállításán*) borokért és gazdasági eszközökért több hazánkfia bronz érmet nyert.

* (*Közép-Afrikában*) egy új nagy tavat fedeztek föl, melyet a Nilussal hoznak összeköttetésbe. E tó képezné a Nilus második, fő forrását. Az angol kir. földleirási társulat e fölfedezésről azt a véleményt fejezte ki, hogy ez a tó ugyanazon *Luta Nzige*, melynek már Speke kapitány is hallotta hírét. Fölfedezője, Baker, most *Nyanzának* keresztelte.

Képtalány.

(Megfejtése a következő számban lesz.)

A 25-ik számban közölt képtalány értelme: „*Borura derü.*“

találkozó emberek leggyakoribb kérdése: „Have you been to day in the city of dead?“ (Volt-e már ma a halottak városában?)

* (Washingtonban) a Ford-színházat, melyben Lincoln meggyilkoltatott, lerontják, és helyébe templomot építenek.

* (Johnson amnestiája) következtében egy hét alatt 5541 déli foglyot bocsátottak szabadon.

* (20,000 lengyel száműzött) az Egyesült-államokba akar kivándorolni, s e végett egy lengyel küldöttség járt nemrég Johnson elnöknel. Most mindent elkövetnek, hogy a lengyeleket Virginiában lehessen letelepíteni.

* (Bukarestből) írják, hogy Kouza fejedelem néhány hét óta teljes visszavonultságban él a közel fekvő Katroceni nevű nyári lakban, s ott nem fogadja el az idegen hatóságok konzulait, sőt saját minisztereit sem. Összes idejét részint személyes barátai szűk körének, részint négy kedvenc medve neveltetésének szenteli. Ez utóbbiak Napoleon császárnak vannak szánva.

* (St. Helena szigetén) Napoleon halálának emlékünnepe máj. 5-én megtartották. Épen aznap érkezett a 66-ik angol ezred első zászlóalja a szigetre. Ez ugyanazon ezred volt, melynek egyik százada 44 év előtt Napoleont sírjához kísérte. Az egész zászlóalj azonnal megérkezte. után Napoleon egykori nyughelyéhez sietett, résztvenni a gyászünnepelemben. Mióta Anglia III. Napoleont elismerte, I. Napoleont is császárnak nevezik, nem pedig mint azelőtt, Bonaparte tábornoknak.

* (Katonagyermek.) A francia hadseregnek jelenleg 5572 katonagyermek van, kik egészen a hadsereg költségein neveltenek. Ezen gyermekek 18 éves korukig az ezredeknél maradnak, ekkor azonban vagy valami üzletre kell adniok magukat, vagy — a mint rendszeren történik, mint önkénytesek a hadseregbe lépnek. 14 éves koruktól kezdve az ezred műhelyeiben vagy hivatal szobáiban kapnak foglalkozást; tesznek szolgálatot a dobosok s a zenészek karánál, s néha az is megtörténik, hogy egyik-másik katona-iskolába vagy polytechnicum-ba jut be.

* (A francia császárné mint elnök.) Egy francia lap hire szerint a Napoleon herceg lemondása által megürült titkos tanácsi alelnökségre a császár Eugénie császárnét szándékozik kinevezni; más oldalról e hirt koholtnak mondják, ellenben valószínűnek tartják, hogy a császárné az 1867-ki világkiállítást rendező bizottság elnökségére fog kineveztetni, s Lucian herceg csak az ő helyettese lesz. Újabb tudósítás szerint azonban Lucian herceg véglegesen kineveztetett elnöké.

Irodalom.

— (Az „Új korszak“) című, gr. Lázár Kálmán által szerkesztett tudományos heti szemle (Revue) mutatóvány-száma már megjelent, s tartalmát — mely egyuttal e nagy gondal szerkesztett tudományos lap irányát tükrözi vissza — következő cikkek képezik: Bevezető sorok. Az új korszak közművelődésünkben. Közintézetünk s a magyar társadalom, dr. Pólyától. Irodalom és élet, dr. Barsitól. A belföldi irodalom szemléje. Külföldi irodalom szemléje. A m. akadémia. — Tudom. akadémia és társulatok ülései külföldön. Tudományos értékesések. (Aus dem Orient). Belföldi tanügy. Tan-

könyvi irodalom. Külföldi tanügy. Közgazdaszat sat. — E lap egész évi előfizetési ára 12 ft., félévre 6, s negyedévre 3 ft. — Tiszta szívből óhajtjuk, hogy minél nagyobb körben terjedjen el, mert ez mutatná, hogy hazánkban már a komolyabb tudományok iránt is terjed a fogékonyság.

— (A magyar Shakespeare) 5-dik köteté megjelent, s „Lear“-t Vörösmarty és „A veronai két ifjú“-t Arany László fordítása szerint foglalja magában. A következő kötetekre már is több mű fordítását készítenek vagy készülőben. Nevezetesen Ács Zsigmondtól „Hamlet“ és Fejes Istvántól „Troilus és Kressida“ már bírálat alatt vannak; Szász Károly a napokban készül el „Antonius és Kleopatra“-val, a „Szeget szeggc“-t és „Athenei Timon“-t pedig Gréguusz Ágost fordítja. Minden egyes kötet ára 1 ft.

— („Vezércsillagok“) vagyis velős mondatok és költői gondolatok honi és külföldi remekírók műveiből. Kiadta Heckenast Gusztáv. 391 lapra terjedő kötet, ára 1 ft 50 kr. Sok szép gondolat, axióma van benne, s ajánljuk mindazoknak, kik idézgetésekkel szeretnek hatni, ámbar jobban szeretjük, ha a közönség egyes kikapkodott gondolatok helyett a remekírók egész szellemében s gondolkodás-módjában igyekszik behatni. Egyébiránt a ki e könyvnek csak tízedrészt is emlékeztetébe vésné, annak szelleme roppantul gazdagodnék.

Nemzeti színház.

Adatott: jun. 29-én *Fra-Diavolo*, oper. 3 felv. Aubertől. — 30-án *Gizella*, ballet, 2 felv. *Julius hó folytán, mint szünidőn, a színház zárva marad.*

Szerkesztői üzenetek.

— *Bécsbe*: Munkácsy urnak. A küldött kép által kedvesen voltunk meglepetve, azonban nagy kár, hogy ön nem vette számításba lapunk alakját, mert abba a falap szélességében hosszú, hosszában pedig keskeny.

— *Sz. Fehérvárra*: Zs. E-nek. A szives sorokat s a szives ígéretet köszönjük. Reméljük a nyilvános életben nagyobb élénkséget, s ekkor tán nem fognak a legszibb törekvések részvétlenség miatt hajótörést szenvedni.

— *Székes-Fehérvárra*: Hogy önök egymás közt versenyeznek, az dicséretes. Kompozíciójában legkerekesebb s legtöbb eredetiség van Gáborfy Zoltán „Férő“ című versében, s így az önök által pályadíjjal kitűzött díszes képet bizvást annak adhatják.

— *Aradra*: Szives buzgalomuk s lapunk iránti különös érdekltségük ránk batorítólag hat. A legutóbbi küldemény nem sokára megjelenni, azonban a legrégebbet az országgyűlés megnyitásaig halasztjuk, mert akkor sokkal nagyobb érdekltséget fog kelteni.

— *Nagy Váradra*: K. S-nek. Ön arra kért fel, hogy érta-sítsuk: hol lehetne kitűnő jó szerhez jutnia, miután számára ilyen van javalva. Ez ugyan nem tartozik a szellemi tápok közé, miután azonban épen előttünk fekszik egy körözvény, készséggel tudathatjuk, hogy itt Pesten a bálványutcai 8-dik számú házban a schellenhofti császár-sernek főraktára van, hol azt palackokba zárva s jégbe hűtve tartják, s honnan kívánatra vidékre is elküldik.

— *Foktökre*: Th. Gy-nak. Ama levelet a „Hazánk“-ban nem igen örömet közölnök, mert tartunk tőle, hogy félreértetünk. Ez okon egyenesen a „Nefelejt“ szerkesztőségéhez küldöttük, remélve, miként egyszerű felszólítás is elég lesz az ígéret beváltását kieszakólni.

— *Vác*: F. P. urnak. Köszönet szives buzgalmaért. A három tisztt. példányt utnák indítottunk.

Több oldalról hozzánk intézett tudakozdásokra jelenthetjük, hogy a „Hazánk s a Külföld“ ápril-juniusi évnegyederől néhány teljes példány-nyal még szolgálhatunk, s mert az áprilisi 1-8. számban egyetlen cikk sem jött át a megelőzőtt évnegyederől, azért ezen negyedei folymatot azoknak is ajánlhatjuk, kik a „Hazánk s a Külföldet“ januártól (mely számok már teljesen elfogytak) óhajtják megrendelni, vagy már valósággal megrendelték.

(A kiadóhivatal.)

Előfizetési fölhívás

„HAZÁNK S KÜLFÖLD“

című szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti

legolcsóbb képes hetilap

új folyamára.

Midőn a magyar olvasó közönségnek lapunk új félévi folyamát ismét szíves figyelmébe ajánljuk, program helyett a „**Hazánk s a Külföld**“ első kötetére utalunk, mely a juniusi utolsó számmal teljesen előfizetőink kezei közt van.

Lapunk megindításakor ígértük, hogy rajta leszünk, mikép a „**Hazánk s Külföld**“ minden számában érdekesebbé s képeit tekintve tökéletesebbé váljék, s hogy törekvésünket nem tévesztettük el szem elől, ennek igazolásul ismét csak a közkézen forgó számokra hivatkozunk.

Rajta voltunk, hogy képeinkben a lehető érzük el se célból minden szakban a legkitünőbb rajzolót nyertük meg, minek eredménye az lőn, hogy lapunk rendkívüli olcsósága mellett képei száma és minőségére nézve nemcsak igen sok külföldi lappal versenyezhet, de hogy **képeinket elsőrendű németországi lapok is** készeknek nyilatkoztak a „**Hazánk s Külföld**“ után közölni, s **közlik** is azokat.

S most, midőn multunkat tekintve, beváltott ígérletünkre hivatkoztunk, ezt olvasóink részéről azon újabb ígérletünk biztosítékául kérjük tekinteni, hogy az új félévben is mindent el fogunk követni lapunk minél érdekesebbé tételére.

Lapunk tartalmát ezentúl is: beszélek (**legkitünőbb regényíróinktól, Jókaitól minden évnegyedben egy beszély**) életképek, költemények, életiratok, tanulságos természettudományi s történeti cikkek, utazások, nép- és helyismertetések, az ismeretek minden szakába vágó rövid és érdekes közlemények, minden számban az „Egy hét története,“ bel- és külföldi levelek, újdonságok, zeneművek, karrikaturák, irodalmi s színházi hírek, vegyes apróságok, épületek, műtárgyak, emlékek és köz-ünnepélyek sat. ismertetései fogják képezni.

Szokoly Viktor

a „**Hazánk s Külföld**“ szerkesztője.

A t. előfizető közönség azon jóakarata viszonzásul, melyben a „**Hazánk s Külföldet**“ tömeges pártolása által részesíté,

egy nagy, színnyomatú történeti képet

készítették, melyet a lap minden egész éves előfizetője

ingyen műlapul kap,

megjegyezvén, hogy egészéves előfizetőknak számíttatnak azok is, kik 1865. apriltól tett előfizetéseiket 1866-diki aprilig kiegészítik, vagy azon új előfizetők, kik 1865. júliustól egészen 1866. júliusig fognak előfizetni.

Nagy jutalomképünk eredetijét, melynek tárgyát a meglepetés tekintetéből egyelőre elhallgatjuk, Ádámosi Székely Bertalan, elsőrendű festésznök készíti.

A műlap szétküldése az új félévben már megkezdődik, s azon előfizetők, kik már egy egész évre fizettek, azt majd a kiadóhivatalunkból elvitethetik.

A kik azonban műlapunknak fára göngyölve, postai úton való megküldését kívánják, azokat az előfizetési összegben kívül bélyeg és csomagolási költségek fejében külön 30 kr. beküldésére kérjük.

Előfizetési föltételek:

Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt. — Negyedévre 1 frt. 50 kr.

Az előfizetési pénzek a „Hazánk s a Külföld“ kiadóhivatalának

(Barátok tere 7. sz. a.) bérmentes levelekben küldendők.

Emich Gusztáv,

a „**Hazánk s a Külföld**“ kiadója.